

ZAVOD ZA POLJOPRIVREDU
«LOZNICA» D.O.O. LOZNICA
BOSANSKA BB

AGROBILTEN

Broj VIII/10

10.08. 2010

**MINISTARSTO POLJOPRIVREDE,
ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE**

Poljoprivredna stručna savetodavna
služba opština
Loznica, Mali Zvornik, Krupanj i
Ljubovija

SADRŽAJ:

OSNOVNA PRAVILA ZA OBELEŽAVANJE I PRAĆENJE KRETANJA GOVEDA	Gordana Vujaklija	1-2
JAGODNJAK U AVGUSTU.....	Zlatica Krsmanović	2-3
PREDNOSTI LETNJE-JESENJE SADNJE TRAVNO LEGUMINOZNIH SMEŠA	– Dušan Despotović	5-6
ZAŠTITA I NEGA ZASADA MALINE POSLE BERBE –	Radmila Čalić	7-8

OSNOVNA PRAVILA ZA OBELEŽAVANJE I PRAĆENJE KRETANJA GOVEDA

Često se dogodi da na gazdinstvima grla izgube ušnu markicu i stanu bez svog osnovnog obeležja, a vlasnici grla ne reaguju ili ne znaju šta u tom slučaju da rade. Ovo je vodič za osnovna pravila kojih treba da se pridržavaju gazdinstva koja se bave stočarskom proizvodnjom.

Svako mesto na kome se gaje goveda, naziva se gazdinstvo. Ono mora da bude registrovano u centralnoj bazi Ministarstva poljoprivrede. Registraciju gazdinstava i obeležavanje goveda vrši ovlašćeni veterinar. Sva goveda na gazdinstvu i uopšte u prometu, moraju da budu obeležena ušnim markicama, koje izdaje Ministarstvo i koja se stavljaju na oba uha, da se registruju u Centralnoj bazi i da poseduju pasoš za goveda.

U roku od **sedam dana** od rođenja teleta, mora da se obavesti ovlašćeni veterinar, kako bi izvršio obeležavanje i o tome obavestio Centralnu bazu. Po dobijanju pasoša za goveda od Ministarstva, ovlašćeni veterinar će isti dostaviti vlasniku.

Ukoliko se pasoš ošteti ili izgubi, vlasnik mora o tome da obavesti ovlašćenog veterinara u roku od **sedam dana**, kako bi Ministarstvo izdalo duplikat.

Životinje koje se prodaju ili premeštaju sa jednog na drugo gazdinstvo, mora da prati pasoš u kome se obavezno upisuju promene lokacije životinje i vlasništva.

Odlazak goveda se gazdinstva, vlasnik prijavljuje ovlašćenom veterinaru najkasnije **jedan dan** pre odlaska. Veterinarska stanica, pre kretanja životinja izdaje uvernje o zdravstvenom stanju. Ako do kretanja nije došlo, kao što je najavljeno ili je odloženo, o tome mora da se obavesti ovlašćeni veterinar.

Dolazak goveda na gazdinstvo, prijavljuje se ovlašćenom veterinaru, najkasnije **sedam dana** nakon dolaska.

Oba ovlašćena veterinara (u mestu odlaska i dolaska), o tome odmah obavestavaju Ministarstvo i Centralnu bazu i unose nove podatke u pasoš.

Gubitak, uginuće i prinudno klanje goveda, vlasnik prijavljuje ovlašćenom veterinaru najkasnije u roku od **sedam dana**. Ukoliko ušna markica otpadne sa uha, u roku od **sedam dana** mora se obavestiti ovlašćeni veterinar, kako bi se trebala nova.

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE UPRAVA
ZA AGRARNA PLAĆANJA Raspisuje KONKURS O USLOVIMA I NAČINU
KORIŠĆENJA PODSTICAJNIH SREDSTAVA ZA RURALNI RAZVOJ KROZ
PODRŠKU AKTIVNOSTIMA USMERENIM NA STVARANJE PROIZVODA SA
VEĆOM DODATOM VREDNOŠĆU U 2010 GODINI

Podsticaji se koriste za sledeće namene:

-Izgradnju, adaptaciju u rekonstrukciju objekata i ili nabavku nove opreme za čuvanje, preradu i pakovanje primarnih poljoprivrednih proizvoda, kao što su : mleko, voće i povrće, uljane kulture, lekovito začinsko i aromatično bilje, pčelinji proizvodi i gajene vrste gljiva (šampinjoni, bukovača i šitake).

-Rekonstrukciju objekata i ili nabavku nove opreme za čuvanje, preradu i pakovanje šumskih plodiva i lekovitog bilja iz prirode.

-Nabavku nove opreme za proizvodnju rakije i vina
Rekonstrukciju objekata ili nabavku nove opreme za čuvanje, preradu i pakovanje poljoprivredno prehrambenih proizvoda, koji već imaju oznaku geografskog porekla, izuzev vina i rakije.

- Laboratorijske analize, koje predstavljaju deo elaborata za dobijanje oznake geografskog porekla
 - Izgradnju hladnjača za čuvanje sadnog materijala ukrasnog bilja minimalnog kapaciteta 1000 m³
 - Nadoknadu dela troškova za uvođenje i sertifikaciju sistema bezbednosti i kvaliteta hrane.
- Pravo na korišćenje podsticajnih sredstava imaju fizička lica (nosioci polj. gazdin.)
pravna lica i preduzetnici.

Zlatica Krsmanović dipl.ing. voćarstva i vinogradarstva

Jagodnjak u avgustu

Tokom jula i avgusta meseca ima dosta posla u proizvodnim zasadima jagode a još više na parcelama na kojima se podiže zasad ili je tek posađen. Tokom avgusta se podnose i zahtevi za ostavarenje podsticajnih sredstava za sadni materijal jagode.

Nega zasada jagode posle berba

Priprema roda jagode za sledeću godinu počinje odmah posle berbe. Koliko će se cvetnih pupoljaka diferencirati (tokom jeseni, od septembra do polovine novembra) najviše zavisi od primenjenih agrotehničkih mera posle berbe: uklanjanje stolona, uklanjanje starog lišća, održavanje i obrada zemljišta, uništavanje korova, đubrenje, navodnjavanje i zaštita od bolesti i štetočina.

Posle berbe jagode potrebno je nastaviti uklanjanje stolona sa živićima u više navrata, odnosno sve dok izbijaju. Jagode bez stolona i živića daju mnogo veći prinos, čak 50 – 70% od onih sa stolonima i živićima. Stoloni se mogu zakidati nohtima, makazama ili pri redovnoj obradi kultiviranjem. Pritom paziti da se stoloni ne vuku kako ne bi došlo do povređivanja bokora jagode. Istovremeno je potrebno uklanjati staro i oštećeno lišće uz obavezno čišćenje i iznošenje iz zasada jer je takvo lišće nosioc patogena za širenje bolesti u zasadu.

Održavanje zemljišta podrazumeva redovno košenje ili kultiviranje između redova i uništavanje korova u redu. Pojava korova u redovima odnosno trakama danas je mnogo manja jer se novi zasadi podižu na foliji. Obradu zemljišta obavljati plitko 5 -6cm. Suzbijanje korova između redova može se obavljati i herbicidima.

Navodnjavanje jagode je praktično osnova nove tehnologije proizvodnje i svi novi zasadi podrazumevaju instalisan sistem za navodnjavanje. Ako je posle berbe sušan period potrebno je povremeno uključivati sistem za navodnjavanje radi što boljeg formiranja cvetnih pupoljaka.

U periodu posle berbe jagode neophodna je i zaštita od bolesti i štetočina. Prva zaštita se obavlja odmah nakon berbe i uklanjanja i iznošenja starog lišća iz zasada koje je nosioc zaraze u zasadu. Druga obavezna zaštita je početkom septembra, a ako ima potrebe bakarna sredstva se mogu koristiti i u više navrata.

Osnovno đubrenje jagode se obavlja tokom septembra meseca NPK đubrivom namenjenim za voćarstvo.

Podizanje zasada

Poslednjih godina se u Srbiji pa i na području Poljoprivredne stručne službe Zavoda za poljoprivredu „Loznica“ sve više podižu savremeni zasadi sa bankovima na foliji i sa sistemom za navodnjavanje. Najbolje vreme za podizanje ovakvih zasada je upravo avgust mesec, odnosno od sredine jula do 20-og avgusta. Zasadi podignuti u ovom periodu daju odlične prinose u prvoj godini po sadnji za razliku od kasnije podignutih zasada ili onih koji se podižu u proleće kada se, što se tiče prinosa, gubi

godina. Prolećna sadnja ima opravdanja samo ako se zasadi podižu na većim nadmorskim visinama gde je potrebno bolje ukorenjavanje bokora koje se postiže ovom sadnjom.

Prilikom podizanja zasada obratiti pažnju na:

- izbor zemljišta i položaja
- priprema zemljišta
- izbor sadnog materijala
- nega zasada posle berbe

O svemu ovom je bilo reči u ranijim biltenima samo bih sada da naglasim da se zasadi ne podižu neplanski bez predhodno urađene analize zemljišta i preduzimanja svih agrotehničkih i meliorativnih mera.

Ministarstvo poljoprivrede šumarstva i vodoprivrede i ove godine kao i predhodnih godina stimuliše i potpomaže podizanje zasada jagode davanjem podsticaja za sadni materijal. Naime, oni proizvođači koji su planirali podizanje zasada jagode po novoj tehnologiji – na bankovima, foliji i sa sistemom za navodnjavanje mogu do 31. 08. 2010. god. podneti zahtev za podsticajna sredstva MPŠV. Ove godine podsticaje mogu ostvariti i proizvođači koji ne uplaćuju penziono osiguranje preko poljoprivrede ako podižu zasad od 0.30 – 1.00ha.

U R E D B A O KORIŠĆENJU PODSTICAJNIH SREDSTAVA ZA PODIZANJE PROIZVODNIH ZASADA JAGODE ZA 2010. GODINU

(Objavljeno u „Službenom glasniku RS”, broj 49/10)

Član 1.

Ovom uredbom uređuju se uslovi i način korišćenja podsticajnih sredstava za podizanje proizvodnih zasada jagode (u daljem tekstu: proizvodni zasadi) za 2010. godinu (u daljem tekstu: podsticajna sredstva). Podsticajna sredstva se koriste za nadoknadu troškova kupovine sadnica jagode. Pravo na podsticajna sredstva, po osnovu ove uredbe, podnosilac zahteva može da ostvari jednom u toku godine.

Član 2.

Pravo na korišćenje podsticajnih sredstava imaju: fizička lica – nosioci komercijalnih porodičnih poljoprivrednih gazdinstva; preduzetnici; privredna društva; zemljoradničke zadruge; druga pravna lica.

Fizička lica imaju pravo na podsticajna sredstva ako: 1) su katastarske parcele na kojima su podignuti proizvodni zasadi u vlasništvu podnosioca zahteva ili su u zakupu od strane podnosioca zahteva najmanje do kraja 2012. godine; 2) nisu zaključila ugovor o zakupu sa pravnim licem kao zakupodavcem, osim ako su ugovor o zakupu zemljišta zaključila sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede (u daljem tekstu: Ministarstvo) za period najmanje do kraja 2012. godine i na tom zemljištu podigla proizvodne zasade; 3) zemljište na kome su podignuti proizvodni zasadi nije pod bilo kakvim teretom (hipoteka, plodouživanje i drugo); 4) po nekom drugom osnovu ne koriste bespovratna podsticajna sredstva za podizanje istog proizvodnog zasada; 5) je pre podizanja zasada na katastarskim parcelama izvršena osnovna hemijska analiza zemljišta sa preporukom đubrenja i ako je dokument o izvršenoj osnovnoj hemijskoj analizi zemljišta sa preporukom izdat u periodu od 31. avgusta 2008. godine do 31. avgusta 2010. godine; 6) su izvršili osnovnu obradu zemljišta, odnosno podriavanje zemljišta u toku 2009. ili u 2010. godini na katastarskim parcelama na kojima su podignuti proizvodni zasadi sa minimalnom dubinom od 0,3 m i pripremu za sadnju (postavljanje bankova, odnosno visokih gredica); 7) su postavili sistem za navodnjavanje i folije na bankovima (visokim gredicama); 8) proizvodni zasad nije podignut po sistemu vertikalne tehnologije gajenja.

Podsticajna sredstva dodeljuju se za proizvodne zasade čija je gustina sadnje od 40.000 do 65.000 sadnica po hektaru, s tim da se za zasade podignute sa standardnim sadnicama

isplaćuje iznos od 280.000 dinara po hektaru zasađene površine, a za zasađe podignute sa sertifikovanim sadnicama iznos od 600.000 dinara po hektaru zasađene površine.

Zahtev za korišćenje podsticajnih sredstava podnosi se Ministarstvu na adresu: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Uprava za agrarna plaćanja, Hajduk Veljkova 4-6, 15000 Šabac, do 31. avgusta 2010. godine.

Dušan Despotović, dipl ing ratarstva i povrtarstva

Prednosti letnje-jesenje sadnje travno leguminoznih smeša

Pre setve travno-leguminoznih smeša zemljište je potrebno očistiti od korovskih vrsta, najbolje primenom totalnih herbicida. Za setvu je neophodno izvršiti dobru i blagovremenu pripremu zemljišta. Osnovna obrada (oranje) zemljišta treba da bude što dublja i obavezno u jesen. Ukoliko se ona obavi valjano valjano i na vreme, predsetvena priprema se može u proleće može obaviti samo upotrebom setvospremača, dok je u suprotnom neophodno tanjiranje. Zemljište treba da bude što sitnije, s obzirom da se radi o sitnozrnim vrstama. Nakon sleganja zemljišta setva se obavlja žitnim sejalicama i posle je obavezno valjanje.

Kod nas se u praksi najviše koristi **prolećni rok** setve, **a to je kalendarski krajem marta i početkom aprila** za nizijska područja i nešto kasnije u brdskim i brdsko-planinskim područjima. Manje se praktikuje **jesenji rok** koji pada **krajem avgusta i početkom septembra**.

Kada postoje povoljni uslovi, a to znači dovoljno vlage ili mogućnost za navodnjavanje, treba što više koristiti letnje-jesenju setvu koja ima više prednosti u odnosu na prolećnu – racionalnija je jer zemljište ne stoji slobodno i smanjuje se mogućnost njegovog zakorovljavanja. Zatim, pritisak korovskih vrsta je smanjen i biljke se bolje ukorenjavaju tako da se lakše ostvaruje željeni sklop biljaka. Takođe, u narednoj godini je normalna eksploatacija, dok se kod prolećne setve gubi prvi otkos koji čini 40-70% u strukturi prinosa u zavisnosti od nadmorske visine.

Dubrenje podrediti leguminoznoj komponenti

travnjaci se najčešće zasnivaju van plodoreda, na siromašnim, kiselim, plićim i skletoidnim zemljištima. Otuda se bez đubrenja na njima ne može organizovati proizvodnja stočne hrane. Samo kada dolaze posle krompira, zbog njegovog najčešće obilnog đubrenja, norma hraniva može bitno da se redukuje ili čak izostavi, ali samo u godini zasnivanja.

Određivanje odnosa osnovnih hraniva i njihovih količina je delikatan zadatak, značajno teži od bilo kog drugog useva. S obzirom na to da se kompozicija smeše menja u svakoj narednoj godini njenog korišćenja, vrste i količine đubriva moraju se stalno prilagođavati novonastalom stanju. Suština je u tome da se đubrenje podredi leguminoznoj komponenti kako bi ona što duže ostala u smeši. Zato se u godini zasnivanja i u toku korišćenja, dok leguminoze učestvuju u projektovanom ili nešto smanjenom procentu, najveća pažnja se mora posvetiti fosforu ili kalijumu. Količina ova dva hraniva ograničava samo prag racionalnosti. One u zasnivanju ne treba da prelaze 60 kg/ha jer smeša nije spremna da toliko iskoristi, a đubrenje "na rezervu" nema ekonomskog opravdanja, a ni agronomskog, s obzirom na to da se radi najčešće o lakšim zemljištima i opasnosti od ispiranja. Ukoliko se, pak, radi o koloidno bogatim zemljištima, postoji opasnost od imobilizacije fiksiranja, posebno fosfora.

Oprezno s azotom

Azot kao odlučujuće hranivo, u proizvodnji vegetativne mase u prvoj etapi treba vrlo oprezno dozirati, kako bi se stimulisao razvoj travnih komponenti u meri koja neće uticati na potiskivanje leguminoza. Tek značajnijim smanjenjem ili nestajanjem leguminozne komponente odnos azota prema fosforu i kalijumu može da bude kao kod prirodnih travnjaka; znači, 2-3:1- za razliku od prirodnih, za sejane travnjake ukupne količine potrebnih hraniva su veće, jer su i proizvodni kapaciteti sejanih travnjaka veći. Praktično, u godini zasnivanja, količina azota treba da iznosi 30-50 kilograma po hektaru, a u narednim, u zavisnosti od botaničkog sastava, 40-80-100 kilograma po hektaru.

Prihranjivanje sejanih travnjaka zavisi od više okolnosti, ali su dužina vegetacionog perioda i botanički sastav najvažniji. Pri tome postoji zakonitost: što je vegetacioni period duži potreba za prihranjivanjem je veća i što je udeo leguminoza veći potreba za prihranjivanjem je manja. To znači da se u područjima gde se dobijaju tri ili više otkosa $\frac{1}{3}$ do $\frac{1}{4}$ predviđene norme azota dodaje posle prvog otkosa, ali ne posle drugog ili narednih. Ako je udeo leguminoza iznad 30-40%, prihranjivanje se izostavlja ili koristi ne više od 30-40 kilograma azota po hektaru.

Komponovanje smeša

Biološka raznovrsnost i polimorfnost vrsta iz familija **Fabaceae** i **Poaceae** koja ulazi u sastav smeša omogućavaju veliki broj kombinacija po različitim osobinama i namenama. Pri tome su dužina života i vertikalna (nadzemna i podzemna) distribucija vegetativne mase od najvećeg značaja. Ključno pitanje u određivanju kompozicija svake smeše namenjene proizvodnji stočne hrane je izbor i odnos leguminoznih vrsta prema travama. Želja da u smeši bude što više leguminoza, zbog njihovog kvaliteta i azotofiksacije, je značajno ograničena ekološkim uslovima gde su sejani travnjaci najzastupljeniji – u brdsko-planinskom području. U našim uslovima se uglavno koriste lucerka, crvena detelina i žuti zvezdan, jer za belu detelinu nije bilo odgovarajućih tipova (ladino), a esparzeta nije našla odgovarajuće mesto ni u istraživanjima ni u praksi. Najveće ograničenje za veći deo lucerke u smešama i njeno duže održavanje su kisela zemljišta, a za crvenu detelinu kratak život, a za žuti zvezdan mala kompetitivna sposobnost. Zato je najčešći slučaj da već posle prve, a naročito posle druge godine korišćenja, leguminozno-travne smeše postaju samo travne. Udeo leguminozne komponente u smeši treba da bude 20-30% pokrovne vrednosti.

Za razliku od leguminoza, kod kojih je broj vrsta mali, a ograničenja uslova spoljne sredine veća, kod trava postoji veliki izbor vrsta, a u svetu i veliki broj sorti. To omogućava da se prave smeše sa precizno zadatim karakteristikama po dužini korišćenja, nameni, kvalitetu, intezitetu proizvodnje, frekvenciji korišćenja (italijanski i engleski ljulj). Uopšteno, za prifarmske, intenzivne sisteme može da se preporuči uključivanje u smeše kvalitetnih vrsta sa kraćim vekom korišćenja (italijanski i engleski ljulj), za terene sa visokim nivoom podzemnih voda visoki vijuk, za suvlja i peskovita zemljišta bezosni vlasen, za lakša zemljišta u brdskom području francuski ljulj, za dublja i plodnija ježevica i livadski vijuk, a za planinsko područje mačiji rep. Ovo bi bile vodeće travne komponente u smeši, a ostale vrste, među njima i niske (crveni vijuk rosulje livadarke), kao pratilice za bolju popunu prostora.

ZAŠTITA I NEGA MALINE POSLE BERBE

Proizvodnja maline u lozničkoj opštini najviše je zastupljena u Krupnju, Ljuboviji i Malom Zvomiku. Pošto je berba maline pri kraju, potrebno je već razmišljati o negi posle berbe. Jer, dobrom i pravilnom negom, dobija se kvalitetan i zdrav izdanak koji će naredne godine dati dobar rod.

Izdanke koji su doneli rod, treba orezati pet dana posle berbe. Odsecaju se voćarskim makazama neposredno iznad zemljišta i ostave šest do sedam dana da lagano uvenu. Nakon toga preseku se iznad gornje i donje žice i polako izvuku, da se ne bi oštetili izdanci. Kada se iznesu iz zasada, obavezno se spale. Tako se smanjuje mogućnost pojave bolesti i štetočina.

Mlade izdanke koji će naredne godine doneti rod, treba rasporediti na jednu stranu reda, da bi se lakše podigli i postavili u vertikalni položaj. Duž redova se razvuče PVC vezivo i pričvrsti za svaki kolac. Pomera se po potrebi, u zavisnosti od porasta izdanka. Inače, izdanci se ravnomerno raspoređuju između veziva i žice duž reda. Ne treba ih povezivati u većem broju kao snop.

Posle podizanja izdanci se povezuju. Makazama se do osnove odstrane suvišni, odnosno bolesni, najstariji i najmlađi. Obično se ostavljaju izdanci visine 80-100cm, najviše deset po dužnim metru.

Jedna od obaveznih mera je suzbijanje korova, a sprovodi se tokom cele vegetacije. Međuredni prostor se najjednostavnije održava redovnim košenjem, najkasnije kada korov izraste 15-20cm. Ne sme se dozvoliti da izbacuje seme, jer će se u narednim godinama teško suzbijati. Prostor u redu se redovno okopava i plevi.

Ako se zemljište na ovakav način održava do prvih slana, sledeće godine biće manje bolesti, štetočina i korova. Bolji je i porast izdanaka koji će doneti rod.

Posle rezidbe izdanaka obavezna je zaštita od bolesti i štetočina. Preporučuju najmanje dva prskanja. Prvo nakon podizanja mladih izdanaka, a drugo 10-15 dana posle prvog. Za suzbijanje bolesti stabla preporučuju se bakarna sredstva kao što su: Bluvit, Funguran, Cuproksat, (0,5%). Od organskih fungicida mogu se koristiti Quadris (0,075%) ili Ridomil (0,25%). tretiranje treba obaviti u 2 tretmana u razmaku 10-15 dana. Protiv štetnih insekata preporuka su sistemski insekticidi Tonnus, Aktara, Mospilan (0,2%), Tionex, Endofan (0,2%).

Grinje se obavezno suzbijaju posle berbe, posebno ako su se pojavile tokom cvetanja i ubiranjem plodova. Simptomi napada je različit stepen šarenilaj žutila lista. Za ovu namenu mogu se koristiti akaricidi: Demitan (0,06%), Ortus (0,01%), Nissuron 10EC (0,05%). Tretiranje je neophodno obaviti u dva navrata u razmaku od deset dana. Prilikom tretiranja prskalicu treba usmeriti više na poleđinu lista. Posle ova dva tretiranja potrebno je proveriti uspešnost tretiranja, lupom ili u poljoprivrednom Zavodu na binokular, kod savetodavca.

Ova godina je nepovoljna za malinare, u vreme berbe bilo je dosta padavina, tako da se dosta proizvodnih zasada sušilo mestimično u redu. Razlog je povećana vlažnost koja dovodi do pojave truleži korena.

